

Christian Woldenberg Rudolf Gasto

Disputatio Iuridica De Aetate Legali, Eiusq[ue] Privilegiis

[Rostock]: Kilius, 1659

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn735192367>

Druck Freier Zugang

RU jurist. 14. Mai 1659
Woldenberg, Christ.

57.
3
DISPUTATIO JURIDICA
DE
ÆTATE LEGALI
EJUSQ; PRIVILEGIIS,

Quam

Consensu & approbatione Nobilissimi
& Amplissimi JCorum ordinis
in Alma Warno Balthica,

PRÆSIDE

CHRISTIANO WOLDEN-
BERGIO, Crempâ-Hols. Phil. J. U. D.

Græc. L. P. P. & Decretalium designato,

Publico eruditorum examini

RUDOLPHUS GASTO,

Gubenâ Lusatus,

Ad diem XIV. Maji exhibet,

in Auditorio Majori,

Epitome βασιλικῶν. lib. 10. p. m. 137.

Τοῖς ἐλάττωσιν ἡλικία, ἐν ταῖς ζημίαις συντρέχειν, ἢ μὴν
ἐν πῶς πράγμασιν πῶς αἰσίως διοικηθεῖσιν ἀντικεινῶς εἶωθεν,
cui consonat. L. 14. in fin. c. de Procurat.

I. G. 301. II.

Typis Hæredum NICOLAI KILII, Acad. Typ.
ANNO M. DC. LIX.

*Admodum Reverendo, Nobilissimo, Amplissimo,
Consultissimo DOMINO* ^{EN.}
DN. JOACHIMO GÖDERS, J.U.D.
Celeberrimo, & templi Cathedralis, quod Ham-
burgi est, DECANO,

Ut &

*Nobilissimis, Amplissimis, Consultissimis, genere & virtute
inclutis, fratribus Germanis, integris, & candidis*

DN. GEORGIO MÖLLERO,
J. U. D. Celeberrimo.

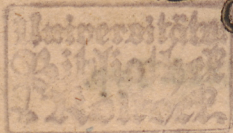
DN. VINCENTIO MÖLLERO,
J. U. L. Celeberrimo.

*Dominis amicis, patronis, affinibus ac fa-
voribus singularibus, hanc disputationem
Academicam, boni & sinceri pectoris in-
dicem amicâ fronte exhibet*

D. D. D.

Christianus Woldenbergius,
Crempa-Holsatus Phil. J. U. D. Græc. L.
P. P. & Decretalium Prof. designatus,

DE Ætate Legali Disputationem conscripturus, in-
 primis Etymologiam nominis, quod satis obscurum
 apud Ciceronem, Plutarchum, & alios explicandum
 esse operæ pretium censui, motus L. 1. D. de just. &
 jur. ubi Ulpianus inquit: juri operam daturum,
 prius nosse oportet, unde nomen juris descendat.
 Vera siquidem juris discendi, ut & alterius cujusvis disciplinæ ratio est,
 ut à notatione & Etymologiâ verbi incipiamus, quæ profectò rei pro-
 positæ vim aperit, & non medioocriter illustrat. 1. 1. §. appellata. 2. ubi Gloss.
 & DD. ordinariè D. de rebus. cred. l. 1. & ib. Gl. ac DD. D. de acquir. vel. amitt.
 poss. l. 1. D. de constit. pecun. usumq; habet necessarium, quoties res de qua
 quæritur interpretatione eget. Quintil. 1. inst. Orator. Joh. Coras. l. 1. n. 1.
 & 2. D. de just. & jur. Nicolaus Eberhard: in Top. legal. sub loco ab Etymole-
 giâ Ruger Ruland. de Commis. part. 1. lib. 1. c. 1.

Th. I.

Dicitur autem Ætas quasi ævitas, ab ævo, quod à Græco αἰών,
 Latini traxerunt, testibus Apuleio Grammatico, & Johanne Tortellio in
 Commentar. suis Grammat. hæc scilicet ratione, quod ætas semper ex-
 istat, atque duret. Nam Græci αἰών dicunt, quasi αἰεὶ ὦν i. e. semper ex-
 istens, Aristoteles lib. 2. de Cælo. Camerar. in Comment. utriusq; linguæ p. m.
 33. 34. Vide quæ VValæus habet de voce αἰών in Luc. c. 1. v. 33. Sed & αἰών
 ipsis dicitur vita longissima, quam Latini seculum vocant, teste Francisco
 Connano lib. 1. comment. Juris Civilis c. 10 n. 6. Unde cum ætas semper ex-
 istat, vel; cum summa ætas centesimo terminetur anno, ideo, ut dictum,
 ab ævo ævitatem dixerunt veteres. vide Bartholomæum Agricola de eta-
 re ineunium officia c. 1 p. 3. 4. Dicitur & αἰών spinæ medulla Hom. Il. 7.
 Legitur de tempore etiam elegans Epigramma Platonis in Anthol. Græc.
 sept. 7. c. 90. ex edit. Rivini Præceptoris mei p. m.

Αἰὼν πάντ' ᾤεται, πολλὸς χρόνος εἶδεν ἀμείβεσθαι
ὄνομα, καὶ μορφήν, καὶ φύσιν, ἡδὲ τόχην. l.c.

*Omnia fert ævum, longum tempus novit mutare
Nomen, & figuram, & naturam, & fortunam.*

Adde Nov. 39. in pref. ubi dicitur: Tempus fert omnia.

Th. II.

Sequitur Homonymia. *Ætatis* enim vocabulum in jure nostro alio atq; alio modo sumitur, veluti notat *Cujacius lib. 6. Observ. 3.* *Ætas* enim alias pupillarem ætatem significat, ut cum in pœnalibus judiciis ætati succurri dicimus. Alias per eam significatur pubertas, ut cum suæ ætatis aliquem dicimus esse. *L. 3. C. de Testament. tutel.* alias ætatis nomine significantur anni 25. quo sensu, & suæ ætatis dicimus esse eum, qui est major 25. annis. *l. ex duobus 27. D. de N. G.* alia est ætatis significatio in *l. domus 58. D. de Leg. 1.* ubi legitur: ædificiorum ætatibus æstima-
tis: i. e. statu, quantitate, & magnitudine *Cujac. d. l.* Nonnunquam etiam ætas sumitur pro spatio 30. annorum, uti patet ex classicis auto-
ribus, puta *Horatio in Epod. od. 16. & lib. 1. carm. od. 35. Cic. lib. 4. Epist. fa-
mil. 9. idem Philip. 8.* quibus in locis ætas spatium triginta annorum signi-
ficat, quod scilicet bella illa civilia à Syllâ, Mario, Octavio, Cynna: &
iterum à Syllâ & Mario, Carbone, Pompeio & Cæsare gesta hoc spatio
durarint, veluti *Dionysius Lambinus in notis ad Horatium* docet. Bellum
pronuper gestum in Imperio Romano etiam ætatem duravit. Milita-
ris ætas sive officium & munus militis practicum, à prima redactione
seu susceptione in numerum & ordinem ad missionem usque legalem
30. annis terminatur. *Vide Gell. lib. 10. Noct. Attic. c. 28.* Aristotelem hic
non prætereundum censeo, qui *lib. 8. polit.* dicit: ætatem hominis &
Oeconomix, & Reipublicæ muneribus aptam censi ab anno 35. tunc
enim jubet uxorem ducere, & ad rempublicam accedere. *Ætas* gene-
rale nomen est, non solum ad personas, uti *Grotius statuit lib. 2. de jure
belli ac pacis p. m. 164.* Sed ad res, temporaq; pertinens, uti ex superiori-
bus constat, ubi ætas in personis ea est, quæ infantiam, pueritiam, pu-
bertatem, juventutem, senectutem continet. *Ætas* etiam amplitudi-
nem significat *l. domus 58. D. de legat. 1.* ætas pro longo tempore accipi-
tur *l. si quando. 16. C. de Operib. publ.* ætatem etiam temporis dixit *Ulp. in
l. 26. §.*

l. 26. §. libertas ii. D. de condi. indeb. pro opportunitate, quæ Gallis dicitur Saison du temps.

Th. III.

Dicitur ætas etiam ἡλικία, vid. Joh. c. 9. v. 21. & quæ ibi VValau' notavit, quod ἡλικία sit perfecta ætas, quæ νηπιότης opponitur p. m. 908. ubi etiam habet, quid sit Δία τὴν κείραν. vide Concilium Constantinū in Trullo. can. 84. item βίβλος i. e. vita, ut ad Synonymiam deveniamus, Plautus in Amphib.

*Nam in homin. im. ÆTATE multa eveniunt hujusmodi:
Capiunt voluptates, mox rursus miseras.*

Ætas Græcis γενεή, ut cum dicimus, hominum ætates vixisse Nestorem, complectitur annos circiter 30. ut significat manifeste, Herodotus in Euterpe, ubi dicit: tres ætates habere annos 100. τρεῖς γενεαὶ ἀνδρῶν ἐκαστὴν ἐπὶ εἶσι. Plutarchus in lib. περὶ τῶν ἐκλελειμμένων γενεαίων, rationem affert, cur γενεή 30. annos habere dicatur, ὅτι ἐν τῷ τῷ χρόνῳ γεννῶνται παρέχεται τὸν ἐξ αὐτοῦ γεννημένον ὁ γεννήσας, quod jam Pater esse possit, qui triginta annos natus sit. Ovid. ætatem annorum 100. fecit, de ludis secularibus Trist. 2.

— — — quos ætas afficit una semel.

Sed hos Græci αἰώνες vocarunt, ut Herodianus lib. 3. αἰώνες ὅσοι αὐτοὶ ἐκείνων, οἱ τότε ἀκρόντες, τριῶν γενεῶν Διόδορου ἀπὸ τῆς αἰῶνος. Seculares illi vocabant, qui decursis ætatibus tribus celebrarentur. Αἰώνος autem ἀπὸ τῆς αἰῶνος i. e. seculo, quod voluit esse spatium vitæ humanæ longissimum, partu, & morte definitum. Seculum quidem & statum temporis atq; habitum notat: ut seculi mores, atq; errores cum dicuntur. Et Virgilius.

Aspera tunc positis mitescent secula bellis.

γενεή autem videtur significare vitæ incrementum, & processionem, & temporum quamcunq; distinctionem. Virgil. Georg. 3.

*At tribus exactis, ubi quarta accesserit ætas,
Ultima Cūmæ venit jam carminis ætas.*

Plutarchus in lib. sup. alleg. zēvēr annum significare docet, ita, ut numerum vocamus unum, cum sit hæc numeri radix & hoc initium v. Camerar. in Comment. utriusq. ling. p. m. 34. 35. zēvēr autem est τριάκονταετία, triginta annorum ætas, ut Porphyrius notat in Homericis questionibus hætenus nondum versis, tres zēvēas seculum exponit, Herodianus Severo. In 300. annis 10. in Ægypto fuisse Reges, notat Philo in legatione. Justinianus in Nov. 159. vetat in judicia deduci causam, quod jam quatuor zēvēas exiissent. Grot. de jur. bell. ac pac. lib. 2. c. 4. §. 7. in not.

Th. IV.

Def Progredimur ad definitionem ætatis, Primum in genere, Deinde in Specie. Definiri itaque in genere Æ T A S potest, quod sit certus vitæ cursus, per partes suas habens tempestivitates. Hæc definitio seu descriptio ætatis ex Cicer. de senect. desumpta est. Constat genere, & differentiâ specifica. Genus est certus cursus, propterea, quod cum primum in hanc lucem editus est homo: & vivere incipit, continuo aliâ ætate, sive ætatis parte aliam excipiente ad senectutem, h. e. extremum & ultimum vitæ actum, rectâ progreditur, nec ei ab ætate posteriori ad priorem ullo modo, ullâve ratione regressus datur, nisi forte illud Torquenada in horto florido, dialogo 1. aliud moneat, & Valesci Tarentasii, qui tradit, se vivo, Monialium Abbatissam fuisse, cui jam vetulæ, dentes renati, comæ denigratæ, rugæ & sulci cutis adæquati, sic denique se vultu, facie, totoque corporis habitu juvenculam exhibuisse, ut rei novitate percussa, præ verecundia se cunctorum oculis subtrahere niteretur. Martinus Delrio in disquisit. magicis tom. 1. lib. 2. g. 23. Agricola d. tract. p. m. 9. Sed fabulam esse, censeo, alias & hodie strigotas vetulas rejuvenescere crederemus. Jacob. Menoch. de præsumpt. lib. 2. præsumpt. 50. n. 24. dicit. ætatem quid esse incertum, cum quotidie fugiat, quotidie mutetur, & medio sæpe in cursu hominem derelinquat, deferat, & orco tradat. Atque hinc etiam ætas in oculos non incurrit, ut scilicet ex facie semper de eâ certum statuere possimus. Anton. Hering. de fideiuss. p. 2. c. 27. n. 66. quamvis Juvenalis Satyr. 6. proverbiali schemate de quadam vetula dicat:

facies

— — — *facies quod computet annos.*
Et hoc etiam Cujacius notat in Papiniano suo lib. 10. quest. ad l. si Titius
48. D. de fidejuss. ubi dicit: Aetatem hominis plerumq; obscuram &
incertam esse. Dixi generis loco poni certus vitæ cursus. Sunt enim
hæc communia puero, adolescenti, viro & seni, h. e. omni prorsus
ætati, cum quilibet homo in sua ætate hunc vitæ scopum, & certum
cursum teneat, & in eo ad propositam sibi metam, & vitæ suæ termi-
nam decurrat.

Th. V.

Formam sive differentiam specificam faciunt verba sequentia:
per partes habens suas tempestivitates. Quamvis
enim quælibet ætatis pars seu species communem hunc vitæ cursum
recta teneat, & omnes ad finem & scopum vitæ nostræ quavis in æta-
te positi curramus, & tendamus: attamen singulare & proprium
quiddam singuli in ætate singula habemus & experimur, quo ab aliis
alii separatur & discernimur, quam differentiam non male affectio-
nem, sive affectum vocaveris. Quo spectat Antonius Codrus Uraus
Poeta & Orator nobilis & famosus in *sermone de Metamorph.* videam-
us, inquit, si liber, singulas nostræ vitæ partes. Quid certitudinis
aut stabilitatis habuit pueritia? Lusu nucebus par & impar: in
arundine equitavimus; hæc præterierunt. Quid certitudinis habuit
adolescencia? equitavimus; Veneri & cantilenis operam dedimus.
At jam viri facti appetivimus uxores, natos, divitias, sacerdotia, so-
rores. Paulatim in senium vergimus, quod est grave mortalibus
pondus, ut Poeta Græcus scribit, & ut Latinus, per se morbus est.
Senectute enim vires amittimus; & pulchritudinem, & ingenium
& memoriam, & sensus & voluptates. Omnia enim fert ætas, ani-
mum quoque ut *Marcus ait*: porro hanc ætatis differentiam seu affe-
ctus & qualitates singulares singulis ætatibus proprias pulcherrime
describit, *Horat. de Arte Poëtica.*

Th. VI.

Verum & alio modo Aetas definiri potest: quod scilicet sit in-
tervallum, seu spatium illud, quo tempus à tempore distat, vid. *Ca-
rolum Bovillum in tract. suo peculiari d. mundi ætatibus, & Gloss. ordina-
tiam in præm. 6. Decret. in verbo perfectus.* Et hoc sensu Joseph. Mascar-
dus de

aus de probat: Volumi. 2. conclusioni 66. n. 12. dicit: ætatem nihil aliud esse, nisi quandam temporis mensuram, à die natali usque ad obitum decurrentem. Nobis autem in specie, **Ætas Legalis** definitur illud spatium, quo quis legibus civilibus permittentibus, munera publica obeundi potestatem consecutus est.

Th. VII.

Dividi porro ætas ab aliis aliter solet. *Aul. Gell. lib. 10. Noct. Att. c. 28.* Servium Tull. Regem 3. ætatum ordines fecisse notat: puorum scilicet, juniorum, & seniorum, adde & *Plutarch. in lib. de his qui serè à Numine puniuntur. Aratus in Phenomenis à vers. 96. usq. 235. Tacit. de morib. German. quo & Ulpius Marcell. videtur respexisse in l. 69. §. Titius. 1. D. de Legat. 3. & Prat. in lexico jur. adde & l. 8. §. modus 10. D. de transact.* Cæterum existimari possit juvenis is, qui adolescentis excessit ætatem, quoad incipiat inter seniores numerari, & ibi *Dionys. Gothof. in not. juventutem*, inquit, sequitur senectus, quasi juvenus media sit inter primam & ultimam ætatem *Adde Dan. Tossan. lib. 1. de senect. c. 8.*

Th. VIII.

Pythagoras vero in 4. partes ætatem hominis distribuebat. *Laërt. in ejus vitâ*, metiendo intervalla per n. 20. quo etiam respexit, *Ovid. lib. 15. metamorph. adde Neand. in anthol. & Ovid. lib. 1. metamorph. de 4. mundi ætatibus p. m. 138. Georg. Sabin de 4. mundi ætat. & histor. Japet. p. 143. apud Nean. Lucian. in Prometheo seu Caucas. Sic & ex Plutarcho quadrifariam ætatis partitionem discimus, cum in libro de Hom. ita scribit: omnibus ætatibus egregia facta attribuit (scilicet *Homerus*) quæ ad quemvis hominem excitandum faciant. Juvenis exemplo *Achilles* excitari potest, & *Aiacus* & *Diomedes*. Adolescens *Antiochi* & *Merione*. Maturâ ætate vir *Idomenei*, & *Ulyssis*. Senex *Nestoris*. Similiter & *Accursius* noster ætates hominum 4. esse docet in l. hereditatum. 68. in verbo à primâ ætate. D. ad L. Falcid. primam computat ad annum 12. vel 14. respectu maris aut scemellæ diverso, & dicit vocari impuberem. Secundam extendit ad annum 25. quam adolescentiam vocat. Terciam ad annum 50. quam nominat, juvenutem seu senium*

nium appellat *Xenoph. lib. 1. Cyropæd.* alios appellat *παῖδας*, alios *Φίβας*, alios *πλάγας*, aliòs *ἄνδρες* *ὕπερ τὰ στρατιωτικά ἐπὶ γυμνασίου.*
Marzial. lib. 9. Epigr. 9. ubi ad Domit. Imp.

*Dilexere prius pueri, juvenesque, senesque
At nunc infantes, te quoque casar amant.*

Th. IX.

Alii quinq; ætatis gradus faciunt, velut de Varrone, Terentio, & Servio Grammatico refert *Jacobus Menoch. de arbitrar. jud. quæst. lib. 2. cent. 1. cas. 57. n. 2. Hesiod. lib. 1. op. & dier. à vers. 108. usq; ad 208. Constant. Imp. in l. un. C. Theodos. de his qui ven. ætat. impetr.*, ætates ita etiam distribuit, ut prima sit pueritiæ, sequens adolescentiæ; tertia quæ inter adolescentiam & juventam media est, quamq; firmatam vocat, quarta legitima; & quinta senectus. Et hanc distributionem sequitur *Jacob. Cujac. in l. 2. D. de excusat. ubi ait*: sunt autem præcipue ætates quinq; ex constit. Constant. pueritia, adolescentia, firmata ætas, perfecta ætas & senectus; Pueritiæ, quæ & pupillaris ætas dicitur, pars est infantia. Hæc certum finem habet in annum 7. quo plene absolvitur integritas loquendi. Altera pueritiæ pars finem habet in annum 14. in mare, & 12. in foeminâ. Adolescentiæ sive pubertatis certa etiam finitio est, putà ab anno 14. & 12. in 25. Pars ejus est plena pubertas ab anno 18. in mare, vel 15, in foemina; & dicitur plena, quod sit eâ maxime ætate, ut *Mecænas ait apud Dionem.*: *ἡ τῶν σωμάτων ευεξία, καὶ ἡ τῶν ψυχῶν ἀπληθεία.* i. e. quod eâ valeant maxime & sint habiles, tam corpore, quam animo. Firmatæ ætatis finitio hæc est ab anno 20. vel 18. quâ ætate ex veniâ Principis ante 25. annum minoribus rerum suarum administratio permittitur. Perfectæ ætatis, quæ & juvenus dicitur, licet interdum & juvenus pro adolescentia accipiatur, est hæc viridis juvena illa prima juvena ab anno 25. in 46. Juventutem sequitur, quæ & prolixa & provecta ætas dicitur. Numeri annorum legibus definiti sunt, ut perfectæ ætatis initium Lege Lætorîâ, finis Lege Regiâ, de quâ *Gellius lib. 10. c. 28.* Plura in *Pardulphi Pratei. Lexico consignata leges.*

Th. X.

Porro *Gloss. in præmio 6. Decretalium in verbo perfectus*, 6. enumerat ætates hominis: Infantiam ad annum 7. Pueritiam ad annum

B

14. Ado-

14. Adolescentiam ad annum 25. juventutem, seu virilem ætatem ad annum 50. Senectutem ad annum 70. & inde senium ad vitæ usque finem, quod aliarum ætatum terminus sit. Quæ Gloss. ibidem loci facit etiam ætates mundi. Et hanc ætatis partitionem *Menoch. dicto casu 57.* post alios ibidem relatos autores comprobat, accedit *Corsus in l. precibus. 8. in verbo ætatis suæ C. de impub. & alii sublit.* Eadem tamen Gloss. in cap. 1. verbo septenarius. Extr. de celebrat. miss. libi in hoc contraria 7. statuit ætates: sunt 7. horæ inquit, sicut sunt 7. dona Spiritus Sancti; 7. dies seculi, & 7. ætates, quibus completis finietur mundus. Hæc Gloss. & ex Hippocrati sententiâ 7. ætatis partes seu species statuuntur. Hic enim ætatem nostram per numerum septenarium (cui quidem Pythagorei perfectionem quandam inesse crediderunt) dividit, & ostendit singulo quoquo septenario aliquid in humanis corporibus mutari, indeque septimum quemque annum periculosum esse, qui Criticus ob id, sive judicialis atque decretorius vocatur, quasi scilicet fatum ejus effugere aut declinare non possis. Certè ut morborum ita & ætatis humanæ certos esse dies, quasi fatales & decretorios, qui climacterici sive scalares dicuntur, quod anni illi velut gradus quidam sint & scalæ vitæ humanæ, quique septenariis atque novenariis fere definiantur, apud Medicos & Philosophos in confesso est, de quibus eorum rationes, & adducta ab experientia quotidiana exempla nos dubitare nullatenus sinunt. *vid. Henri. Ranzo. in pecul. suo libel. de annis climactericis.* Præcipuos autem annos climactericos, & quasi acutiōres, & inde periculosiores faciunt quadragesimum nonum, qui constat septem septenariis: item sexagesimum tertium, qui constat novem septenariis. *Vide Guilielmum Struckin Carolo M. redivivo Gell. lib. 15. c. 7.* Solonis ætatum mutationes καὶ ἑβδομάδα *vid. apud Clementem Alexand. Στωικὴ Νύξ. 6.* Ex horum autem opinione 7. sunt partes, sive gradus ætatis: infantia, ad 7. pueritia. 14. adolescentia 21. juvenus 35. Virilitas 49. Senectus 56. & senium sive decrepitas, vel ætas decrepita, ad finem vitæ. Aliter *Schneidw. in §. minorem. 4. §. de Adopr.* ubi & ipse septem ex jure enumerat ætates: infantiam: pupillarem ætatem, pubertatem, plenam pubertatem, juventutem s. virilem ætatem, senectutem & senium *Vide pluribus Jacob Boissard. de Magia. c. 2. circa finem.*
Prophet.

Proffer. Patinacium de pœn. temperand. q. 92. per tot Maerob. in somn. scip. lib. 1. c. 6. ubi per numerum septenarium hominis ætatem partitur.
Th. XI.

Sed nec defunt, qui decem faciunt hominis ætates, per numerum tamen septenarium easdem distribuentes: Equorum numero est Solon cuius Græcos versus Selineccerus optime vertit. Porro habemus ætatis divisionem decuplam rythmici Germanicis à vulgo datam, qua per numerum denarium metiuntur, & tandem in anno ætatis 100. terminant, & finiunt. Quæ quidem ætatis divisio & terminatio juri communi consentanea est, quo homo ad 100. annum vivere præsumitur *l. fin. C. de SS. Eccles. l. 68. D. de Usufr.* Rationem hujus reddit *Plin. lib. 11. hist. natur. c. 37. & Censorin. in lib. de die Natali. c. 14.* Unde si non sunt elapsi centum anni à die nativitatis hominis, forte si de morte absentis dubium incidat, non mortuus quis, sed vivus præsumitur. *Jacob. Menoch. de præf. lib. 6. præf. 49. Alc. reg. 1. præf. 44. Freher. de Fama. lib. 2. c. 2. n. 3. & 4.* Ut & contra: probatâ ætate 100. annorum, probata mors dicitur, *d. l. fin.* Staseas peripateticus duodecim vitæ partes fecit. Et hæc non sunt de lana caprinâ, ut sciamus. Nulla enim est qualitas, quæ in rebus humanis majorem vim habeat, quam temporis vicissitudo. Unde & per multa in jure nostro exempla occurrunt, in quibus mutatum jus propter temporis mutatam rationem, & circumstantiam. Evenit non raro, ut quis ob ætatem in delictis pœnam, vel prorsus sibi remitti, vel minui saltem & mitigari perat. Sic *Baptista Caccialupus in tract. de debitore suspect. vel fugitiv. quest. prim. §. n. 6. dicit:* Carceratorum ætates judici notas esse debere, quia leges non ita exactam custodiam in carcerato sene à custode fieri velint, quam in juvene, *per l. si ut certo. §. §. Sed an. 6. D. commod. Adde cap. quoniam frequenter §. Ut lite non contest:* Exemplum itidem habemus in *l. non aliter 69. §. Titius 1. D. de leg. 3. & epist. Phalar. §.*

Th. XII.

Hiscæ in antecessum generaliter de divisione ætatis præcognitis, nobis Ætas convenienter dividenda venit, in Civilem & Canonicam (De hac aliò tempore seorsim disputationem *per hęc* elaborabo) Civilis rursus vel est legitima,

B 2

sive

sive iusta: vel pupillaris sive minor. Et utramq;
subdividimus in veram & fictam. De quibus ordine
insequentibus agemus.

Th. XIII.

Si causas ætatis legalis nostræ investigemus, in promptu se ul-
trò offert. **Efficiens, nempe Lex ipsa.** Legitimum quippe
proprie id dicitur, quod vel LL. 12. tab. vel aliâ lege præscriptum, in-
ductumve est, uti ex jure nostro constat, *vid. Val. Forst. de success. ab*
intest. lib. 1. c. 17. n. 11. velut legitima uxor dicitur, quæ ex præscripto
legum in matrimonium venit. *L. 4. D. de R. N.* Et legitimæ nuptiæ,
quæ secundum leges Romanas sunt contractæ. *§. 1. inst. de Nupt.* Et
legitima verba, quæ lege aliquâ pro solennitate actus alicujus conce-
pta sunt: qualia sunt formularum, de quibus *Brissonus integrum li-*
brum conscripsit, & legitimum spatium, quod lege statutum est *l. 14.*
ut Gothofr. in not. D. de serv. urb. præd. & legitima quæritas, quæ lege de-
finita est *l. 25. C. de donat. int. vir & ux. l. 27. & 34. C. de donat.* & legi-
timæ usuræ, quæ legibus permixtæ & concessæ sunt *l. 7. §. 4. D. d. ad-*
min. tut. & legitima tutela quæ LL. 12. tab. defertur. *l. 1. & 3. D. de le-*
git. tut. Et legitima hereditas quæ à lege obvenit. Et legitimus nu-
merus testium in testamento requisitus, qui lege inductus est *l. 3. C. de*
Edict. D. Had. tollendo & legitimus modus probandi testamentum va-
lidum vel invalidum. *d. l. 3.* & legitimè factum testamentum *d. l. 3.*
& legitimi actus *l. 77. D. de R. J.* Et multa alia legitima dicuntur quæ
à lege introducta, statuta, prolata, probata vel confirmata aut rata
justave habita sunt. *Forst. d. c. 17. & d. lib. c. 18.* ubi justum similiter expli-
cat, quod justitiæ & æquitati congruit. Sic justus dicitur dolor. *l. 3. §. 3.*
D. ad SC. Syllan. & iusta causa *l. 3. C. de administr. tut.* & justæ nuptiæ
pr. inst. de nupt.

Th. XIV.

Ætas hæc legitima dicitur etiam in jure nostro iusta *l. 16. D. de*
jur. Fife. Et perfecta. *l. fin. C. de his qui ven. etat. impetr.* & idonea. *cap.*
§. eo, 9. de rescript. in 6. & sufficiens, *ibid.* & major *l. 1. & 2. C. de tempor.*
in integr. restit. & impleta *l. 1. C. si minor se major. dix.* & matura, *l. cum*
filio 50. §. 6. D. de leg. 3. ubi Glos. & propria *d. l. & sua l. ex duobus 27.*
D. de

D. de neg. gest. Sumitur autem quandoque pro ea ætate, quam leges in aliqua causâ vel actu specialiter requirunt *arg. l. 8. C. de condit. caus. dat.* velut in nuptiis contrahendis ætas 14. annorum in masculis, & 12. in foeminis. *l. 4. D. de rit. nupt.* In finitione tutelæ vel curæ annorum 14. vel 25. inst. *Q. M. T. V. C. F.* In condendo testamento annorum 14. in maribus, in foeminis vero 12. *l. 5. D. qui testam. fac. poss.* In celebrandis manumissionibus jure Veteri annorum 20. medio 17. novissimo 14. *l. 7. D. de manumiss. §. ult. inst. qui & à quib. manumiss.* *Nov. 119. c. 2.* Sic olim Wenceslaus Imperator A. C. 1398. peculiari sua constit: & rescripto cavit, ut omnes & singuli cives atque incolæ civitatum imperialium, & eorum filii si 14. ætatis annum contingant, imperatori, Sacroq; Romano Imperio, & civitati in qua habitant fidelitatis & homagii juramentum præstare tenerentur, & ita pro majoribus haberentur. Rescriptum imperatorium integrè refert & allegat Goldastus p. 2. *Reichs-Satzung* p. 82. 83. *Adde Hamburg. Stadtk. p. 1. tit. 2. art. 3.* ubi majores 12. annis in numerum civium recipi posse, cautum est. Jure Saxonico, utinotum, 21. *vid. prolixè Reyger. in thesauro jur. in voc. ætas.*

Th. XV.

Plerumq; autem dicitur ætas legitima, sive justa in jure nostro quæ 25. annorum spatio terminatur, *l. 1. & 2. C. de temp. in integr. rest. l. fin. C. de his qui ven. ætat. impetr.* Ex quo loco notandum, etiam in dubio perfectam ætatem intelligi eam, quæ est annorum 25. *Gotthof. ibid.* Et quidem naturaliter completos esse oportere hos annos, non fiste; hæc. per principis indulgentiam, & impetrationem veniæ *text. hic & in Ti. & 2. C. si major fact. rat. hab. Joh. Sichard. in l. exigendi. 12. n. 15. C. de Procur.* Et hæc 25. annorum ætas in multis juris nostri locis dicitur ætas plena, integra, perfecta, velut refert, *Cujac. de divers. temp. præscrip. c. 29.* ubi multa singularia de eâ recenset. Estq; hæc ætas maximè idonea ad sese obligandum submoto auxilio restitutionis in integrum *Sichard. d. loc.* Hæc ætas ad munera publica & civilia obeunda jam habilis est, & apta. *Vid. Cic. de Senect. & Justum Felsum in comment. ad Tab. Cebetis lib. 5. §. cujusmodi.* Unde & legitima hæc, sive perfecta ætas alibi in jure nostro vocatur status, quem Græci ἀνύμην dicunt, *l. cum pater. 77. §. curatoris 14. D. de leg. 2. quod scil.*

25. annorum ætas crescendi finem faciat. Nam Hippocrates senectutem 25. annorum esse finem pubertatis. Unde & virilis vigor dicitur in l. 1. D. de minor. ad differentiam scil. vigoris pubentis, de quo in l. 5. D. qui testam. fac. poss. Cujacius in par. C. quand. dies legat. ced. & quæ ibi ex Hippocrate refert elegantia, vide. ut & Andream Alciat. lib. 1. cons. 5. n. 22.

Th. XVI.

An autem ut legitimæ, justæ, sive majoris & perfectæ ætatis quis sit & dicatur absolutum & perfectum annorum numerum requiremus? Hoc est, ut de momento ad momentum fiat computatio? An v. dicemus sufficere, ultimum annum esse inceptum & inchoatum? Quæstio sanè hæc practicabilis est, & pulchra de qua videatur in l. 3. §. 3. D. de minor. Dionys. Gothofr. ubi hæc habet: Esse certos quosdam, casus, in quibus annum inchoatum esse, non sufficiat, sed perfecte absolutum requiri, h. e. facta computatione de momento ad momentum, in tantum quidem, ut si vel unica saltem dies refter, minor annis, non major dicatur, ubi Gl. & Dd. ordin. veluti in Edicto de Minor: 25. annis in integrum restitui: d. §. 3. item in l. Julia de Adulter. Gothofr. ibid. in exc. tutelæ l. 74. in fin. D. ad SC. Trebell. & aliis quibusdam ab eodem ibidem relatis casibus. Secus autem in testamento condendo, l. 5. D. qui testam. fac. poss. In manumissionibus, l. 1. D. de manumiss. In quibus annus inchoatus pro completo habetur. Sic & in honoribus deferendis, atq; defungendis, non semper annorum requisitorum numerum completum esse necesse est: cum LL. Julia & Papia Poppæa singuli anni per singulos liberos remittantur, l. 2. D. de minor. Gothofr. d. loco latè & eleganter Alber. Gentil. h. quæst. tract. in lib. 2. Advoc. Hispan. c. ult. adde Joh. Dauid. de testam. in rub. Q. T. F. P. n. 146 versic. cæterū dies ultima, ubi dicit attendendum esse, utrum tractetur de favore, valde odio. Et Bald. in l. à qua ætate 5. D. qui testam. fac. poss. Ubi agitur de beneficio inchoando, inquit, dies capta est pro completa: aliud si de beneficio finiendō quæratur: nam tunc computatio fit de momento ad momentum. Vide plene hanc quæst. tractantem Joh. Fab. in not. ad §. eadem leges 5. not. quib. ex caus. manum. non lic. Villalob. in commun. opin. in verbo annus, n. 102. Gl. in Clem. fin. de State & qualitate. Francisc. Curr. Jun: Cons. 113. vol. 4. Et huic quidem legitimæ

legitimæ s. iustæ ætati hoc datum est privilegium, ut & ad honores, atque officia publica admittatur t. i. D. de muner. & honor. t. i. D. de Decur. Et sese ex quolibet contractu cum alio celebrato obligare possit, Sächard. in l. exigendi 12. n. 15. C. de procur. §. 2. ubi Dd. j. quib. alien lic. Nov. 115. c. 3. n. 13. ubi Gothof. in notis Appellationem, quam curator interposuit tempore minorennitatis, suo potest nomine exercere l. 10. C. de Appellat: pignus à tutore suo olim datum in rem suam confirmare, vel revocare potest. l. 7. C. si alien. res pign. dat. Conventionem pignoris nudo pacto solvit. l. 23. C. de pignor. & hypoth. Potest donare l. 8. C. de Don. ant. nupt. Et in summa omnia rectè firmiter, & obligatorie potest facere, quæ civibus Romanis prohibita interdictæve non sunt. Unde nec adversus contractus à se initos restituitur l. 5. ubi Dd. C. de in integr. restit. l. 2. & 3. C. si min. se major: dix. l. 2. C. si major facti. rat. hab. nisi certis quibusdam in casibus, de quibus in t. D. & G. quibus ex caus. maj. in integr. restit.

Th. XVII.

Movetur & alia quæstio: Si testator Titio relinquat legatum, vel fideicommissum, h. m. Si ad legitimam ætatem pervenerit? Quod nimirum tempus ætatis intellexerit, & ex quo tempore Legatum, vel fideicommissum debeatur? Respondet Anton. Gometz. lib. 1. var. resolut. c. 5. n. 28. Distinctione utens & dicit: Si legatarius vel fideicommissarius erat impubes tempore facti testamenti, videtur relictum in tempus pubertatis, quo sit jam pubes & adultus. Si v. tempore dispositionis erat jam pubes & adultus, videtur relictum in tempus legitimæ & perfectæ ætatis 25. annorum, quo possit bona sua per se regere & gubernare. per text. in l. cum filio 50. D. de leg 3. l. fin. D. de condit. & demonstr.

Th. XVIII.

Ætati iustæ seu legitimæ opponitur ea, quæ imperfecta est, quam & minorem vocamus, t. i. D. de minor. l. 2. C. Qui ætat. vel profess. se excus. Et teneram. l. 11. in pr. D. de Decur. Et pupillarem l. 16. D. de jur. fisci. Opponitur ergo pupillaris ætas legitimæ ac iustæ. Contraria itaq; juxta se posita magis elucescunt. Sunt autem ætatis pupillaris partes tres Infantia scilicet, & ea pars quæ infantia proxima est, & tertia, quæ dicitur proxima pubertati §. 9. inst. de inutil. stipul. adde l. pupillum

iii. D.

m. D. d. R. jur. De infantia scil. quod sit 7. annorum, *vid. Agricolam*
c. 3. p. m. 42. l. 18. C. de jur delib. Et de hoc quidem infante jure cau-
tum est, eum nullo modo, neq; naturaliter, neq; civiliter obligari pos-
se: quippe cujus nullus est intellectus, nullus consensus, & qui a fu-
rioso parum admodum distet, in tantum ut nec tutore autore eum
obligari placuerit. *Dicta S. pupillus vid. Donell. in l. 127. n. 7. D. de V.*
Obl. Cujac. l. 1. D. de V. O. & in notis ad institutiones t. de inutil. stipul.
Cujac. lib. 6. obs. 21.

Th. XIX.

Quis verò infantia atque pubertati proximus rectè dicatur, de
eo inter interpretes juris maximopere hæctenus disceptatum fuit.
Quid autem hac de re docuerit Accursius, & qui ejus opinionem
postmodum sunt amplexi, Bartol: Jason, Bald. Hostiensis, Innocent:
Baro, Hotoman: Cujac: Faber & alii, id latè & eleganter refert, Phi-
lippus Matthæi in d. l. *ferè in omnibus* 108. n. 32. & mult. seqq. D. de R. J.
adde Pacium in notis ad S. *pupillus*, Menoch. de arbitrariis judicium que-
stionibus lib. 2. cent. 1. casu 57. n. 44. Et Didacum Covarruv. in part. 2. de ma-
trim. c. 5. n. 7. Viglium Zuichem. in. S. *testes n. 11. D. de testam. ordin.* In-
fantia autem proximum non malè eum vocaveris, qui 7. ætatis an-
num jam excessit, d. l. *si infanti ubi* D. D. C. de jur. deliber. Unde & in-
fantia pars pueritiæ dicitur. *Cujac. in l. 2. D. de excusat.*

Th. XX.

Et ex horum opinione habemus terminum ex quo. Ad quem
verò usque ætatis annum proximus infantia dicatur, & quis in hac
quæstione terminus *Ad quem* de eo videndum. Proximus puberta-
ti autem tum demum aliquis fit, cum à pubertatis ingressu modico
tempore abest *arg. l. properandum* 13. § 3. C. de judic. ubi proximitas
si tempus spectatur semestri spatio definitur d. S. 2. *in primis videatur*
Gloss. Innocentii in cap. continebatur 6. X. de desponsat. impub. ubi dicit:
proximum pubertatis esse & rectè dici, qui per semestre tempus ac-
cedendo pubertati appropinquat. Vide *Agricol. pag. m. 46.*

Th. XXI.

Progrediendum dehinc ad ætatem fictam, velut cum natus fin-
gitur esse, qui revera natus non est, sed adhuc matris in alvo latet l. 7.
& 26. D. de stat. hom. ubi Bartol. Coras. & alii de quo latè vide *Agricol.*
c. 6. pag. 77.

l. 6. pag. 77. per tot. Vele contrario qui hoc tempore natus est, alio fin-
 gitur tempore natus esse *l. 25. §. 1. D. de liber. & possib.* Vel quis ætatis
 legitimæ & perfectæ habetur, quamvis minorennitatis metam nec-
 dum sit egressus, quod in iis cernere licet, quibus ex legibus Julia &
 Papia Poppæa in defungendis honoribus singuli anni per singulos
 liberos remittuntur. *Francisc. Bald. in comment. ad l. Pap. Poppæam.*
Gothofr. ad l. 3. §. 3. D. de minor. Agricol. cap. 8. per tot: p. 91. usque 107.
 aut quibus ex indulgentiâ Principis venia ætatis est concessa: *t. t. C. de*
his qui ven. ætat. impetr. Agricol. l. 9. per t. ap. 107. usq. 118. l. 10. C. de appel-
lat. Ætatis veniæ postulationem sic describit C. Harmenopolus lib. 1.
t. 12. n. 22. Γίνεται ὅ ἡ αἰτησις τῆ συγχώμης τῆς ἡλικίας, τοῖς μὲν
ἀνδράσιν ἀπὸ εἰκοσῆ ἡρόν, ἕως εἰκοσῆ πέμπτῃ. τῇ ἡγλείας, ἀπὸ
ῥκτωκαδεκάτῃ, μέχρι τῆς κέ ἡρόν. αὐτὲ μὲν βασιλεῖα ἀπώσασθ
πὺς κεράτωράς αὐτῶν, ὡς αὐτοὶ μόνοι τῶ ἰδίων πραγμάτων ποιῶσθ
φροντίδα διωάμενοι, ἡ πολλήψως ἀρχῆς δηλονότι μερτυρῆ μὲν,
καὶ πτωκαῦτῃ ὅ μὲ τὴν αἰτησιν πρᾶτῃσι τὰ τῶ πλείων, ἢ μὲν τι γε
χωρὶς δεκρέτῃ ἐκπιῖνται τὴ τῶ αὐτοῖς ποσικόντων. p. m. 91.
 Adde Synopsin βασιλικῶν Leunclaj. lib. 10. p. m. 136,

Th. XXII.

Ut autem ætas ficta rectius intelligatur, non abs re fuerit, de
 Fictionibus juris quædam notatu digna præmittere, & videre, quid
 scilicet Fictio sit? Unde originem habeat? Et in quem inducta sit
 finem: An fictio juris ad impossibilia extendatur? Et quanta sit le-
 gis vel Principis in ea inducenda potestas? Extra propositum
 utique nostrum non erit, duas quæstiones celebres hic explicare:
 Primo An & quatenus fictiones in statutis locum
 habeant? Secundo An & quando fictiones ad si-
 milia extendantur? Esse autem fictiones in jure nostro fre-
 quenter utiles & pernecessarias, quinimo doctrinam de fictionibus
 juris ejusq; materiam, tam esse profundam ut omnes pene juris par-
 tes frequenter in eam incidant, latè deduxit *Bartholom. Agricol. in pe-*
culiari tractatu de Fictionibus juris part. 1. c. 11. Unde & fictionem in
 casu ficto tantum operari dicimus, quantum operatur veritas in ca-
 su vero,

C

su vero,

In vero, *Johannes Pyrrhus de fictionibus, Ulric. Zas. in §. item si quis vers. 3.*
inst. de act. inquit: Hic est fructus fictionis non modicus, quod licet
 fingamus ea, quæ non sunt, tamen habentur, ac si essent; & tantum
 operatur ista falsitas, quantum posset operari ipsa veritas. Et hæc est
 una miraculosa potentia Imperatoris, qui ex eo quod nihil est, facit
 aliquid; ex non ente, ens creat. Hinc etiam à fictione desumptum
 argumentum in jure nostro probabile, forte, frequens & utile dicitur,
Vigel. in Dialect. jur. sub loco de Actibus reg. 4. in tantum quidem, ut in-
 tra fictionem nulla recipiatur probatio, cujus equidem manifesta est
 ratio, quod scilicet fictiones juris contra ipsam veritatē ex proposito
 & consulto, solius æquitatis naturalis & boni publici intuitu à lege in-
 ducantur *L. 19. in pr. ubi Dd. D. de capt. & postlim. revers.*

Th. XXIII.

Definitur autem fictio, quod sit falsi prove-
 ro, æquitate suadente, à lege facta assumptio;
Cora. de arte jur. part. 3. c. 2. Quæ definitio ex assē fictæ Politicæ ad-
 aptari posset, nisi obstaret, quod non à lege, sed pravā cujusque inten-
 tione oriatur. Ratio fictionum induendarum finalis, & compulsi-
 va causa est æquitas naturalis, & bonum publicum, quod per multa
 exempla *Barthol. Agricol. de Ætate ineuntium officia c. 4. p. 51, 52.* dedu-
 cit, & in tract. de fictionibus part. 2. c. 1. & seqq.

Th. XXIV.

Horum occasione quaeritur ulterius: An fictio sive Lex fingen-
 do contra naturam, & id, quod naturā, vel Romano jure impossibile
 est, valeat, & procedat? Negativam defendunt *Gl. in L. Gallus 19. §.*
frejus. 7. ubi & Bart. D. de liber. & posth. Gl. in l. 3. & ib. Bald. D. pro so-
cio. Tiraque. in tract. cessante causa & c. part. 1. lib. 1. n. 75. Horum au-
 tem sententiam non ita simpliciter subsistere posse, patet ex exemplis
 & rationibus. Exemplum habemus in *l. 51. §. 2. D. ad l. Aquil.* ubi
 servus à duobus ex diversa causa, & diversis quoque temporibus atque
 vicibus & ita sæpius, quam semel, occisus fingitur, idque ob commu-
 nem utilitatem & æquitatem (cujus quidem ratione multa in jure
 contra rationem disputantur) receptum esse, Julianus ibidem dicit,
 ubi & aliud exemplum, de tragem furantibus affert. Et porro in *l. 26. ff.*
de statu

de statu hom. ubi fœtus in utero matris, adhuc existens, etiam ante illud tēpus, quo vitalis incipit esse, pro nato & vivo habetur. Et alia sexcēta ex materiâ seu jure postliminii: Itemq; L. Cornelia, quæ de captivorum testamentis lata est, adduci possent, *quæ vide in tract. Agricola de Fidionibus. p. 2.* Quare notum est, in Fictionibus considerandam non esse, an fieri per naturam potuerit, aut possit, quod lex induxit; sed an causa subsit justa & probata, ob quam lex fingendo contra naturam, & cursum communem, veritate spretâ & rejectâ falsum inducat? Causa est æquitas naturalis, uti supradictum, & bonum publicum. *Vid. l. servitutes 20. §. 2. D. servit. urb. præd. Ubi: vide apud Agricolam c. 4. p. 55. & seqq.*

Thes. XXV.

Venimus jam ad illam Q. de quâ Th. 22. mentio facta: **An ergo Lex vel princeps pro lubitu omnia fingere, indistinctè possit quæ vult? an v. & quatenus potestas illa fictionē inducendi restringatur?** Prius A. Menoch de præsumpt. l. 1. q. 7. n. 31. & seqq. Nos dicimus absolutâ & *ἀνὰ πᾶσι* Principis potestatem ubiq; hætenus restringendam, ut scilicet fictionem inducere non possit, nisi æquitas subsit, & utilitas publica. *Adde L. 25. D. de LL.*

Thes. XXVI.

An sub statuto de legitimâ ætate loquente comprehendatur fictam ætatem habens? N. Bart. in L. si is qui proemptor. 15. n. 33. ubi & Jason D. de usucap. Paul. de Cast. cons. 164. n. 2. p. 1. Cujus quidem aperta est ratio, quoniam verba statutorum proprie debent intelligi L. 3. §. hæc verba 6. D. de Neg. gest. in strictâ & propriâ significatione, L. fin. C. de his q. ven. ætat. impetr. si non ex proprietate sermonis, sanè per interpretationem extensivam y. L. 56. § 4. D. de furt. Tutores & curatores pro dominis haberi *Vid. Agric. de ficti p. 2. & de ætate ineunt: offic. c. 5. p. 75.* Quaritur ulterius: An scilicet statuto excludente fœminas à successione feudi, exstantibus masculis, comprehendantur legitimati vel adoptivi? Sanè communis & inveterata DD. opinio est, legitimatos per subsequens matrimonium sub

tali statuto contineri, eos verò qui per rescriptum, vel oblationem
curiæ legitimati sunt, excludi, velut Feudistæ fere omnes in *§. natu-
rales lib. 2. Feud. l. 26.* unanimiter tradunt, contrarium defendit *Agri-
cola c. 5. p. 73. add. etiam l. 4. C. de his q. ven. etat impetr.*

Thef. XXVII.

Ratione *Th. 21.* De eo, qui ætatis cursu absoluto fati concessit,
in vivis superesse fingitur agendum. Et è contrario qui vivit, creditur
esse mortuus. Receptum jure prælo, ut mortuus pro salute publicâ,
perpetuò vivere credatur *l. bello 18. D. de excusat. tut. l. fin. D. de vacat.
muner. §. 1. inst. de excus. tut. ubi DD. ordinariæ, Linus & reliqui de quo
ulterius vide Agr. c. 7. ap. 83. uq. 88.* Econtrario / quidam licet revera
vivant, propter scelera sua & commissa delicta censentur & habentur
pro mortuis. Velut sunt deportati, relegati, cujus fictionis sunt
quatuor Effectus, quos ulterius vid. ap. 88. uq. 91.

Thef. XXVIII.

Subiectum ætatis porro considerandum, i. e. quæ nam perso-
næ ætatis beneficio, & in Civilibus & Criminalibus causis, h. e. tam in
contractibus, quam in delictis se tueantur, atq; defendant? *Conrad.
Lagus in meth. jur. Civ. part. 2. c. 20. n. 1. 2. inquit.* sunt aliæ differentię
personarum, propter quas alius alii nonnunquam præfertur, & meli-
oris juris esse censetur, cujusmodi sunt commendationes, quas sexus,
ætas, natales, ordo, mores, studia singulorum merentur, huncq; illi
conciliant favorem, ut in plerisq; casibus mitius cum illis agendum
censeant leges, quàm cum reliquis, qui illis commendationibus ca-
rent. Hinc *Paulus 36. in l. fere 108. D. de R. J.* Fere in omnibus pœna-
libus iudiciis & ætati & imprudentiæ succurritur, & *Ulp. in l. 1. D. de
minor. & Callist. l. 5. D. de jur. inimunit.*

Thef. XXIX.

In Civilibus itaq; infans nullo modo, nullove jure obligari po-
test, atq; ita perpetuò ætatis beneficio tutus & securus est. Hujus
enim nec intellectus est, nec consensus: Et ita à furioso nihil, vel pa-
rum distat. Non habet affectum *l. 26. C. de Donat.* comparatur cum
absente *l. 7. C. ad SC. Trebell.* & huic non multum absimilis est is, quem
proximum infantie dicimus, h. e. qui major quidem est infante, sed
ab infantia non longe recessit *§. pupillus 9. Inst. de inutil. stipul.* Hic
alios

alios sibi obligare, aliis autem non obligari potest. Verum, An & quatenus contrahendo aliis obligetur, non levis est inter interpretes juris dissensio, quos relatos vide apud *Agricolam c. 10. à p. 119. uq. ad 125.* Exceptiones etiam ibidem vide à p. 125, 126. ut & de quaestione: An videlicet minori 25. annis circumscripto & laico in administratione rei alienae possit & debeat dari restitutio in integrum? p. 127. Ventilatur & p. 128. alia quaestio, An Doctor vel Advocatus minor 25. annorum inter patrocinandum in iure lapsus in integrum restitui debeat? quod negatur. Sic & in praelatione ratione pignoris, vel crediti aetatis beneficio utuntur minores, utilitate deduxit, *Michael Beuternus de privilegiis vel praelationi. part. 1. c. 1.* De se ipsum venundari passus, qui 20. annos excessit, & non restituitur; omnem superat iniquitatem. Sed mutatum *Nov. Leon. 59.* Quinimo & in interponenda pro alio fide sua minores 25. annorum exculantur, l. de die 8. D. qui satisd. cog. *Anton. Hering. de fidejuss. c. 7. n. 85.* Quin & à juramentis praestandis, & sponsonum vinculis remouentur, quod & ad iuramentum fidelitatis extendit, *Gulielmus Benedictus in c. Raynuitus 16. in versic. adjecto impuberi. n. 4.* Extra detestamentu adde aurb. sacramentum puerum C. si adversus vendit. & ibi *Bartol. Bald. Cast. Jason. & Sichardus, imprimis Imbertus de Bovenco*, qui singularem & integrum tractatum ad eam scripsit. Adde *Homer lib. 3. Iliados*, ubi Menelaus cum Paride congressurus, ipsum Priamum exclusis ejus filiis, utpote junioribus, postulat. Pupillus tutorem non habens in jus sive iudicium vocari non potest. L. neg. impuberes. 22. D. de in jus voc. l. acta 45. L. contra pupillu. § 4. D. de re judic. l. 1. C. Quae legitim. person. stand. in judic.

Thef. XXX.

In oneribus ferendis ac defungendis officiis atq; muneribus publicis aetati nonnunquam parcitur. *Conradus Lagus in methodo juris p. 6. c. 8. n. 15. ait*: Omnis immunitas à civilibus muneribus aut debetur ex aliqua legitima causa, aut ex mero favore praesidentis. Legitimae causae immunitatis sunt: aetas, sexus, debilitas, numerus liberorum, paupertas, conditio, ordo, dignitas, religio, absentia Reipubl. causa, & remuneratio officiorum Reipubl. praestitorum. Unde & à tutela, curaeve onere 25. annis minores perpetuo tuti sunt, nec excusatione hac in parte opus habent, §. 7. Inst. qui testam. tut. dar. possal. 31.

D. cod. Et vocati ad Decurionatum, ipso jure excusantur, etiam si
 ne appellatione. *l. 6 & 11. D. de Decurion. l. 2. D. de Vacat. muner.*
l. 2. D. de jur. immun. l. 2. D. de R. J. Maxime si pater non consen-
 tiat. *l. 8. C. quando provoc. non est nec:* Et in genere 25. annis mino-
 res habere vacationem munerum aperte docet. *Ulp. l. 8. D. de mun.*
& honor.

Thef. XXXI.

Sed & senes in obeundis muneribus atq; oneribus publicis æta-
 tis beneficio gaudent. Nam majores 50. vel 70. annis à Civilibus
 & personalibus muneribus excusari rescriptum est, *l. un. C. qui ætat.*
se excus. l. ult. C. qui ætat vel profess. §. 13. Inst. de excus. tutor. l. 2. D.
cod. ubi Cuiac. adde l. 10. C. de Decur. l. 3. D. de jure immun. In censen-
 dis quoq; i. e. census aut tributı professione, exsolutioneq; ætatis ra-
 tio habita fuit. Nam quibusdam ætas tribuit, ne tributı oneraren-
 tur *l. 3. D. de Censib.* quod & constat ex veteri Lege Censoriã, quam
Cic. lib. 3. de L. L. allegat. Censores inquit, populi Romani ævitares,
 soboles, familias, pecuniasve censento. Hodie censuram duplicem
 habemus: Unam vitæ ac morum: Alteram fortunarum seu faculta-
 tum: Illa collegio sacro s. ministerio demandata est: Hæc Politicis,
 qui juxta cujusq; bona, ac facultates tributum populo imponunt,
 nulla habitã ratione, quandoq; ætatis, sed rem ex bonis æstimando,
 unde realis potius, quam personalis hæc censitio seu Censura vocan-
 da. *l. 1. & passim. C. de munerib. patrimon. ubi Gl. & D. D.*

Thef. XXXII.

Est & maximum ætatis beneficium, quo & pueri, & pueri-
 tię proximi & senes ipso jure tuti & defensi esse debeant, quamvis
 id hodie raro observetur. Ecquod verò illud? Bellicum sive
 militare; imo victoriosum, quo scil. in bellis, expugnationibus, atq;
 direptionibus urbium, huic ætati parcitur, maximã & æternã cum vi-
 ctoris laude & gloriã. *Albericus Gentili lib. 2. de jur. bell. c. 21.*

Th. XXXIII.

Vidimus hætenus privilegium in Civilibus: ordo monet, ut
 idem excuriamus etiam in Criminalibus & videamus, quatenus in
 delictis privilegium ætatis locum habeat? quod satis apparet impri-
 mis ex *L. 12. tab. in titulo de injur. aliisq; delictis ubi legitur.*

Ne

*Ne frugem aratro quesitam nocte furtim depascunt.
Puberes si secanto, Cereri eos suspendunt.*

Impuberes arbitrati Prætoris verberant: ac noxam
duplicationemve decernunt. Adde l. 12. de furt. l. 12. Tab. & ibi Olden-
dorp. Impuberes intelliguntur, si doli capaces sint l. 9. §. 2. D. de mi-
nor. l. 5. §. 2. D. ad L. Aquil. l. 14. D. ad SC. Silan. l. 23. D. de furt. l. 11. D.
de R. J. Paulus JC. in l. ferè 108. de R. J. Generalem hanc regulam con-
stituit: Ferè in omnibus pœnalibus judiciis, & ætati, & imprudên-
tiæ succurritur. Quæ regula tamen non est universalis, quod patet
ex l. 9. §. nunc videndum 2. D. de minor. & l. 36. D. ad L. Jul. de Adult. quæ
autem sint pœnalia judicia s. pœnales actiones, repetendæ ex §. pœna-
les 12. inst. de act. & ibi alleg. D. D. & interpret. Memorabile exemplum
ubi nequitia ætatem supplevit suppeditat, *Alianus lib. 5. var. histor. &*
Maranta p. 4. dist. 1. n. 84. in genere quis doli capax eleganter explicat
Menoch. de arbitrar. judic. q. lib. 2. cas. 57. n. 41. Et aliàs ab Imp. Severo
& Antonio in L. 1. C. si advers. delict. d. l. auxilium D. de minor. Quid
enim inquit Ulp. in l. 20. D. d. t. commune habet delictum cum veniã
ætatis? Nostris quoque temporibus comperimus, quod in iis pueri
nequiores sunt, & vitii magis dediti, quàm pœcis fuerant tempori-
bus in quos convenit illud *Mart. lib. 1. Epigr. 3.*

Majores nusquam rhinchi: juvenesq; senesq;

Et pueri nasum Rhinocerotis habent.

Quæritur h. l. An hoc beneficium minorandi pœ-
nas juris sit, h. e. ita à jure concessum, ut judex
necessariò teneatur & cogatur semper habere
respectum ætatis minorennis, & pœnam minu-
ere; an verò ejus hac in re liberum sit arbitrium?
Quæstio hæc est, ut nostri loquuntur Sabbatina, & maximi momenti,
quam in utramq; partem disputatam & decisam nobis exhibet *Maranti*
ta p. 4. dist. 1. n. 85. An autem contra delicti confessionem in judicio
factam restituendus sit? *A. Dd. negatur.* Quid de aliis, & paulò
grandioribus ætatis partibus, pupillari videlicet, ipsâ adolescentiâ
& senio dicendum? Vide apud *Jac. Menoch. de arbitr. quæst. 1. 2. cent. 4.*

cap. 329.

cap. 329. *Agricola. c. n. p. 147.* In genere sciendum est communem esse Doctorum conclusionem, quod impubes major infante, & minor 25. annis, licet ratione ætatis à pœnâ non omnino excusetur, tñ. ordinariâ delicti pœnâ non sit afficiendus, ideoque mitius puniendus.

Th. XXXIV.

Quæritur: An, ut in supplicio, s. pœnâ infligendâ ætati parcitur: ita & in quæstione s. torturâ ejusdem ratio habenda sit? *A ex L. i. §. impuberi 33. D. ad SC. Syllan. quod & repetitur in l. 10. D. de quæst. & L. 15. §. 1. D. d. t.* Quis modus autem adhibendus ratione ætatis in torturâ late & eleganter docet *Zanger in tr. de quæstion. s. torturâ c. 1. n. 33. Farin. in prax. crim. lib. 1. t. 1. de judiciu & tortura. q. 41. n. 16. & seqq. de carceribus & carceratione, Nicolaus Boërius Decis. 217. n. 10.* Tandem notum sit, Imp̃p: Romanos nonnunquam in infligendis pœnis rationem ætatis habuisse singularem. *Vide Procop. lib. 1. de bello Persico, ubi Justin. Hypatii, Pompejiq; majestatis crimine damnatorum liberos, in paterna bona, dignitatemque restituit.* Sic *Claudix* crimen incesti propter ætatem ab Imp̃. remissum est. *L. 38. §. 4. D. ad L. Jul. de adult. l. 4. C. de incest.* Addantur textus Juris Canonici. *Gregorius Papa in c. fin. X. de sentent. excom. c. 1. & 2. X. de delict. pueror.* Quomodo *Claudius* famosum juvenem moneat, aut parcius, aut cautius, *vide apud Sueton. in vita Claudii: & invitâ Neronis* è contrario exemplum improbatæ sævitiæ in privigno *Ruffino.* Videam⁹ præterea: Utrû dispositio s. privilegiu *L. 2 C. si advers. delict. Sexui* competat, an ætati? *Resp. cum Raphaële Fulgoso consil. 52. q. 1. non sexui, sed ætati datum, & consequenter masculos non minus, quàm fœminas minores hoc privilegio gaudere. Exemplum de Basano Rege non parcente filio, ut juveni Sedano, referunt Trithemius, & Goldast. in constitut. imperial. tom. 1. fol. 2. sub legibus Basani, plura refert Agricola p. 152. & seqq.*

Thes. XXXV.

Spatium autem illud, quod nobis formam statuit, uti recte sciatur, de ætatis probatione

tione agendum restat, per quem, quando, &
 quomodo probetur? Cum enim ætas sit quid incertum,
 & quotidie fugiat, quotidie mutetur. teste *Menach. de præsumpt. lib. 2.*
pres. 50. n. 54. vel, ut *Cic. loquitur*, volet; & hinc facti esse dicatur,
 teste *Joseph Mascardo de probat. Vol. 2. conclus. 66j.* unde probandum
 eam esse, nec præsumi, unanimi juris consensu ab interpretibus tra-
 ditum est. Quæ enim facti sunt, de his in genere constitutum legim⁹,
 quod non præsumantur, sed allegata probari debeant. *text. in c. cum*
in jure X. de offici judic. deleg. c. 1. de constit. in sexto l. in bello 12. S.
facti. 2. D. de capti. & postlim. revers. l. affirmatio 10. C. de non num. pec. l. 1.
C. de probat. Vult. Consil. Marp. vol. 1. conf. 15. n. 252. & alii, quos Agri-
cola c. 12. allegat. p. 156. Quis ergo ætatem probare teneatur, hic
 non extra ordinem quærimus? Resp. Eum qui ætatem allegat, vel
 in eâ se fundat agendo, vel excipiendo, eandem probare tenere, ex
 jure constat. *L. si. minorem 4. ubi Sichard. n. 1. C. de in integr. restit. l. de*
etate 43. ff. de minor. l. cū te minorem 9. ubi Sich. n. 1. C. de probat. latissimè
Mascard. Vol. 2. de probat. Conf. 666. p. totum exemplis illustrat & con-
 firmat. Quinimo plenariè ac dilucidis probationibus ætas proban-
 da est per allegatos à *D. Agricola pag. 157.* sunt autem ætatis pro-
 bandi modi varii. Et quidem

I. Ætas per aspectum sive inspectionem corporis probari potest:
Bart. in l. de etate D. de minor. quo spectat illud juvenal. facies tua
 computat annos. Fit a. h. m. ut si de ætate hominis dubium sit, ille judi-
 ci, vel cui judex causam illam commiserit, præsentetur ac sistatur, ut
 illum videat, & ex aspectu corporis judicium desumat, *Decisio Ro-*
ta. 14. quo facto per interlocutoriam definit aliquem esse minorem,
 vel majorem. *l. minor. 18. D. de minor.* Contra quam tamen interlocuto-
 riam probatio in contrarium admittitur *l. si minorem 4. ubi Salices.*
& Sichard. n. 6 C. de in integr. restit. adde Mascard. concl. 667 de jure Sa-
xonico quid obtinuerit vid. Eächsisch Landrecht lib. 1. art. 42.

II. Alter modus probandæ ætatis per testes fit *text. expressus in*
l. omnes 2. C. de his qui ven. etat. impetr. Quorum in numero obstetri-
 ces, domestici, agnati, consanguinei, vicini, *Mascard. vol. 2. concl. 668.*
n. 1. & seqq. imo & conjunctissime personæ admittuntur, quales sunt

D

avus

avus, avia, Pater & Mater l. etiam 16. ubi Gl. & Dd. D. de probat. l. parentes
6. C. de testib. Notandum testes singulares etiam fidem facere, ut & mi-
nus idoneos, ac de credulitate deponentes audiri & admitti, *velut*.
Mascard. d. con. 668. n. 21. & seqq. deduxit, ratio est, ne probationum
facultas restringatur l. defensionis facultas C. de jur. fisc. vid. Meichsnerum
in d. decif. Camer. tom. 4. deci. 36. n. 19. ubi de die, hora atque ipso adeo
momento nativitatis deponere debent: maxime ubi de in integrum
restituendo minore agitur.

III. Probatur ætas per scripturam privatam parentum, Bart.
in L. de ætate 43. D. de Minor. Masc. de probat. vol. 2. conc. 669. n. 1. & seqq.
Gilmann. in Symphorem. tom. 1. part. 1. tit. 2. vol. 7. n. 33. p. L. etiam ma-
tris D. de probat.

IV. Probatur ætas per instrumenta seu scripturas publicas,
quales sunt Nates f. Natalitæ nuptiarum vel matrimonii, vulgo
Geburts Brieff L. neq. natales 10. l. non epistola 13. C. de probat. l. 2. ff. de
excusat. tut. Bald. in l. omnes C. de his qui ven. ætat. impet. Bart. in l. de
ætate Masc. concl. 670. n. 1. ubi hanc reddit rationem, quod regula ju-
ris indubitata: per instrumenta probari posse omnia, quæ per te-
stes possent probari. Eandem enim vim habere instrumenta, & te-
stes patet ex l. in exercendis 15. ubi Gl. & Dd. C. de fid. instrum. L. pacta C.
de pact.

V. Probatur ætas per librum publicum, f. annotationem offi-
cialis vel Magistratus. Mascard. concl. 671. n. 1. uti sunt protocolla
v. l. 10. C. si min. se major. text. expr. in L. 29. §. 1. D. de probat.

VI. Per librum f. matriculam plebani, aut parochi, vulgo mte-
dem Tauffbuch ætas probatur. Mascard. vol. 2. concl. 662. n. 1. Petrus
Rebuff. in tract. de regist. f. libris baptism. n. 7.

VII. Probatur etiam ætas per confessionem partis. Hæc enim
optima dicitur esse probationum forma Abbas in rubri. X. de probat.
Mascard. vol. 2. concl. 673. n. 1. & n. seqq.

VIII. Poterit & ætas probari per instrumentum tutelæ, vel cu-
ræ, de quo modo latè tractat Mascard. vol. 2. concl. 674.

IX. Per judicia & conjecturas. Masc. d. vol. 2. concl. 675.

X. Per acta publica, siue per Sententiam super eâ latam. Masc.
d. vol. concl. 676.

XI. Pro-

XI. Probatur ætas per designationem 1. specificationem certalicujus temporis *Masc. concl. 678.* Veluti si testes dicant. Titium esse natum eo die quo Rex Romanorum creatus est; vel quo rustici seditiosi cæsi sunt, vel aliud aliquid singulare & notatu dignum accidit. *Vide Agricolam pluribus hæc persequentem c. 12. per tot. p. 165, 166. & seqq. cum toto c. 13. ap. 169. ubi & recensentur senectutis privilegia p. 180. & seqq. pro qua ætate quis senex censeretur ac dici debeat? p. 194. ubi adde Cuiac. in. l. 2. C. de Excus. ubi tres facit senectutis partes 1. ὁμογενόντων. 2. ἡρόντων. 3. ἀμειψλῶν.* Habes ibidem etiam quomodo hodie in Camerâ Imperiali Senium computetur *ex Rust. Roland. de Commiss. p. 2. l. 1. c. 6.*

Th. XXXVI.

Et hucusque ætatis probandæ rationes examinavimus. Sequitur nunc ætas Pollicicorum 1. secularium pluribus. Notum & ex superioribus quod regulariter ante 25. ætatis annum, nemo ad honores s. Magistratum admittendus sit. *Cic. Philp. 5. l. 8. D. de Muner. & honor. l. 6. §. 1. D. de Decurion. l. 11. D. eod. l. 2. D. de vacat. mun. Connivendum tamen quandoque monet, Ulp. l. 2. §. 1. D. de jure immunit. vid. Harmen. lib. 1. l. 4. & 7. & l. 34. §. 1. D. de jure jur. ubi etiam solet quæri: An furor superveniens Magistratum alicui abroget? quod Neg. in l. 46. D. de judiciis. & l. 39. ibid. l. 20. D. de stat. hom. Agricol p. 368. & seqq. sic è contrario electio veterani ad munus personale eadem ratione non tenet, sed ipso jure infirmatur. l. 9. C. quand. provoc. non est necess. ubi Gl. ordinaria in verbo vicesima stipendia, id privilegium extendit, & explicat in doctore per 20. annos professionis munere defuncto, quod sit ipso jure à muneribus personalibus liber & exemptus. *Matheslanus in l. 8. n. 1. C. quand. provoc. non est necess.* in arduis tamen negotiis eorum non facile spreta consilia, sed ubiq; in honore & existimatione summâ atque consideratione habitant, velut, quæ longo rerum usu sunt comparata, plerumque reipub. utiliora aliis esse solent. Exemplum Appii Claudii refert *Corasius lib. 4. miscell. juris. c. 21.* De ætate Quæsturæ. v. *Cic. in Verrom. l. 1. §. 1. D. de offic. Quæstor. Tacit. lib. 16. Annalium.* De ædilitate. *Agricola p. 638.* De Præturâ. p. 640. De Tribunatu plebis. p. 641. De Dictaturâ. p. 642. De Ætate Senatoris s. Consiliatorum principis p. 717. & seqq. De Ætate Legati.*

c. 42. p. m. 730. & seqq. & diff. m. quam olim 1644. habui Lipsiæ. De
 Ætate militum c. 43. p. 739. Et utrum miles Doctori; An vero Do-
 ctor militi præferendus? quam quæstionem in utramq; partem tra-
 ctat, Bartolom. Chassanensis in Catal. gloriæ mundi p. 9. confid. 1. Tandem
 περὶ ἡλικίας τῶν λαμβανόντων ὀφφίκια: i. e. De Ætate incunantium
 officia extat Διδάχτης Ἀλεξίς Κομνηνῆς, ex quâ Agricola totum pro-
 cul dubio suum formavit tractatum, quam huc transcribere me
 non pigebit, verba hæc sunt: Ὅτι ἡ χάρις τῶν λαμβανόντων ὀφφί-
 κια ἡ ἀξιώματι ἀπλῶν, κατέστροφαι εἰς τὴ δημοσιακὴ σέκρετα πρῶ-
 τω γὰρ ἡ ἀοιδίμῃ βασιλεύς κυρεῖς Ἀλεξίς ὁ Κομνηνῆς, γίνωσκε καὶ
 τῷ τῷ, ἔχον ἕτως καὶ ῥήμα.

Πολλοὶ πρῶτον γέλαντες ὠφέλειαν τῆ δημοσίᾳ ἵνα, ἡ αἰτέ-
 μοι καὶ φιλοπρίαν λαβεῖν, ἡ αὐτῶν ἀξία, ἡ πωλῆσαι ἀξιώματι οἰον-
 δήποτε, ἡ ὀφφίκιον, μετὰ βιάζονται εἰς παιδας μικρούς. ἵνα ἔν
 μὴ τῷ τῷ γίνηται, μηδὲ δοκῶσι φενακίζειν ἡ ἀπατᾶν οἱ τοῖς τοῖς, διορί-
 ζεται ἡ βασιλεία μὲν, ἵνα, ὅς αὖν λάβῃ ἀξιώματι, ἡ ὀφφίκιον, εἴπε Διδά-
 χτης πρῶτον γέλαντες, εἴπε δὲ ὅτι οἱ αὖν ἵνα, εἴπε καὶ ἐναλλαγήν, εἴπε δωρεὰν
 καὶ φιλοπρίαν τῆς βασιλείας μὲν, ἡ ψυχὴν αὐτῆς, μὴ δέχεται
 πρῶτον πρὸ τῆς ἡμῶν ἑλπίων τῶν ἑκκοσι χρόνων ἀλλὰ πάντες εἰς Διδά-
 χτης αὐτῆς αἰτίας ἡ ἀξίωμα ἡ ὀφφίκιον λαμβάνοντες, ἔσσαν μέ-
 λους τῶν ἑκκοσι χρόνων. ὅτε ἡ ἡ βασιλεία μὲν ἔσσαν Διδάχτης αὐτῶν αἰτίας,
 ἀλλὰ ἀμέσως ἡμῶν ἵνα, ἡ δωρήσεται ὀφφίκιον ἵνα, καὶ ἐλάττω ἡ
 τῶν ἑκκοσι χρόνων ὁ ἡμῶν καὶ ἀσπρυννέει ἕτως αἰσάμφιβόλως.
 καὶ ἀσπρυννέει ἕν τὸ παρὸν πιπτάκιον ἐν τοῖς τῶν ὕψι ἡμῶν σκερέτων
 χαρπυῖς, εἰς δὴ λῶσιν τῆς πρῶτης καὶ οἰκονομίας τῆς βασιλείας
 μὲν, ὡς αὖν, ἕτως ἐνεργῆται διὰ τῶν καὶ ὅτι τὰ ἐμπεσόντα. ὀφείλει
 ἡ πρῶτη εἰς τὸ πιπτάκιον ἡ ἀμέσως ἡμῶν, τὸ καταπρωτότατον.
 μὴ κωλυομένης διὰ τῆς γεροντίας πρῶτης πρῶτης τῆς βασιλείας
 μὲν πρὸ τῶν ἡμῶν ἐλάττων τῶν ἑκκοσι χρόνων. καὶ ἔσσαν γνώρισμα
 τῶν τῶν ἀμέσως, ὡς εἴρηται, ἡμῶν, ὡς ἐν εἰδήσῃ τῶν γεροντίας
 τῆς βασιλείας μὲν. Τῷ μηνὶ ἰανουαρίῳ ὅτι πνευμένης, Διδάχτης
 βασιλεύς.

βασιλεως. Hujus Constitutionis versionem Latinam vide apud Eni-
mundum Bonesfidium in *Jure Orientali* p. m. 28.

Th. XXXVII.

Restat tandem ut de ætate Doctorum & Professorum paucis
dispiciamus. Romani olim adolescentes anno ætatis 17. comple-
to togam puerilem, prætextam & bullam auream deponebant, & su-
mebant virilem togam, atque in forum producebantur, & prodi-
bant. *vid. Gell. lib. 10. c. 28. Sueton. in Augusto.* Unde Dd. nostri com-
muni voto statuunt: ætatis anno decimo septimo transacto, Docto-
rem creari posse. *Menoch. de arbitrar. jud. quest. lib. 2. cent. 5. cas. 427.*
n. 18. Benedictus in repetitione cap: Raynutius 16. in verbo adjectio impuberi
n. 11. & 16. X. de testament. annum ætatis 18. requirit, & exemplo con-
firmit suam opinionem Cerneti filii Accursi: Minor inquit 18. anno-
rum Doctorari non posset, per jura supra dicta, quod Cernoto filio
Domini Accursii volenti ad Doctoratum promoveri opponebatur,
quod erat minor 18. annorum, & sic non poterat esse Doctor, cui ac-
cedit. Rutg. Ruland. de Commissar. p. 1. lib. 1. c. 12. Nerva autem fi-
lius anno ætatis 17. publicè de jure respondit. l. 1. §. 3. D. de postul. Cel-
sus nostrorum Jctorum non infimus, ætate adolescens jura interpre-
tatus legitur l. si servum 91. §. sequitur 3. D. de v. obl. Papinianus, qui
à Justiniano hinc inde extollitur, mortuus est juvenis, anno scil. æta-
tis 37, ut refert Socinus in l. cum avus. 102. Coll. 1. D. de condit. & de-
monst. Baldus de Ubaldis anno ætatis 17. publicè de jure respondit,
& l. centum capuæ 8. D. de eo quod cert. loc. dari oport. explicavit. An-
gelus de Ubaldis, frater Baldi, anno ætatis 23. Doctoratus insigniis
ornatus, jura professus est. Bartolus de Saxoferrato annum agens 21
Bononiæ summa eum laude de jure respondit, & insignia Doctoratus
consecutus statim eodem anno Tudeti assessoris officio in Criminali-
bus functus est. Ætatis vero anno vigesimo quinto Pifas, ut jura pro-
fiteretur accersitus est. Ante 50. ætatis annum itidem mortuus est,
referente Fortunato Garfia in l. 7. §. quinimo n. 61. ff. de pass: Guilielmus
Durandus, qui aliàs Speculator dicitur, similiter 30. vix egressus an-
num juvenis mortuus est. Eodem modo vix 30. annos explevit.
Ludovicus Romanus Pontanus. Philippus Decius anno ætatis vigesi-
mo secundo Doctoratus insignia accepit, & jura professus est.

Forsterus in vita 3 Clorum: Agricola pag. 788. ubi & p. 759. docet, quod ante 25. annum nemo ex Academicis avocandus sit, l. 1. C. qui etat. se excusar. Professorum etas eadem, quæ Doctorum. Ex Doctoribus enim Professores eliguntur Valent. Forst. lib. 3. Juris Civilis c. 3. n. 23.

Thef. XXXVIII.

Illostres fieri Professores, qui per 20. annos publicè docuerunt, Bart. docet, in Proæmio Digestorum n. 5. & in l. pen. C. de testam. milit. Din. l. 4. C. de Professor. qui in urbe Constantinop. Ubi Theodosius & Valentin. imp. ita scribunt. Grammaticos tam Græcos, quàm Latinos, Sophistas, & juris peritos, in hac Regiâ urbe professionem suam exercentes, & inter statutos connumeratos, si laudabilem inter se bonis moribus vitam esse monstraverint, si docendi peritiam, facundiam dicendi, interpretandi subtilitatem, copiamq; differendi se habere patefecerint, & cœtu amplissimo judicante digni fuerint æstimati: cum ad 20. annos observatione jugi ac sedulo docendi labore pervenerint, placuit honorari, & his, qui sunt ex vicariâ dignitate, connumerari. *adde Menoch. de arbitrariis judicium question. lib. 2. cens. 1. conf. 68. n. 43. & seqq.* Nobiles simpliciter dicuntur etiam Doctores, & nobilium privilegiis gaudent. *Tiraquell. de nobilitate c. 5. pari cum ipsis habitu s. vestitu uti possunt. per Recessus imperii nostri. Augusta Vindelicorum habitos. 1530. p. m. 217. & 1548. p. m. 369. S. Utrobiz, von Doctoren. De etate Medicorum, vide Angelum in l. 1. S. pueritiam 3. D. de postul. Ubi Medicum ab ægroto vocandum senem non juvenem. Non est inquit confidendum de Medico novello, qui est occisor parentum: nec de novo Advocato, quia est litium confusor. Speckhanlatè hæc prosequitur cent. 1. q. 13. Agricola pag. 761. De etate Advocati p. 763. Procuratoris. Notarii, Rectoris Scholæ. *ibid.* De etate autem famulantium, sive servorum publicorum, privatorumq; *vid. tot. c. 45. Agricola p. m. 765 & seqq. Homer. lib. 1. iliad. & lib. 15. Odysseæ, ministrorum juvenum meminit. Apud poetas servi pueri vocantur, cujuscunq; sint etatis. Persius: I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer. p. 768. 766. l. 204. D. de V. S.: Seniorum etiam servorum Homerus lib. 3. & 4. Odysseæ meminit.**

Finis legalis etatis ex prædictis satis superq; apparet, ut scilicet constet, quando quis ad publica munera admitti possit, vel non. Uti enim

ni, cauti sunt, & fuerunt Romani in distribuendis præmiis & honoribus: ita & ratione ætatis prudenter vigilare voluerunt, ne temere quilibet pro quolibet gubernaculis Reipubl. admooveretur: Et hæc sunt, quæ de ætate legali consignare & excerpere volui. Ætas Canonica ex corpore Juris Canonici similiter eruetur, & interim hujus speculabitur fortunam.

FINIS.

ET tu, Mi GASTO, Varnensia pulpita scandis
Ætatis justæ tmemata certa refers.
Omnimodæ ætati sunt privilegia juris
Proposita, his rutilat vir, juvenisque, senex.
Hunc ætas damnat matura, absolvit eundem
Si minor hæc fuerit, crimina quæque luit.
Omni materiæ prodest legalior ætas
Seu sint Contractus, crimina seu fuerint.
Romani, & Graji metam posuere peritis,
Ætatem quam vis præmia certa manent.
Omnia fert ætas, animum quoque, crimina quæque,
Virtutesque simul, tempora quæque fugant.
Ætas & minor, & major, quæ fingitur ætas
Nota fit his thesibus, civica jura fovet.
Macte isthoc studio, certè legalior ætas
ASTRÆAM vobis spondet, & urbis opes.

*In honorem, & mutuam benevolentiam
Politissimi, ac Industrii juvenis, L L
cultoris alacris, ac indefessi, hæc pau-
ca dicos apponere volui*

PRÆSES.

155) o (96

Βασιλεως; Hujus Constitutionis versionem
mundum Bonifidum in Jure Orientali p. m. 28.

Th. XXXVII.

Restat tandem ut de ætate Doctorum
dispiciamus. Romani olim adolescentes a
to togam puerilem, prætextam & bullam au-
mebant virilem togam, atque in forum pro-
bant. *vid. Gell. lib. 10. c. 28. Sueton. in Augusto.*
muni voto statuunt: ætatis anno decimo sep-
rem creari posse. *Menoch. de arbitrar. jud. qua-*
n. 18. Benedictus in repetitione cap. Raynutius 16. i.
n. 11. & 16. X. de testament. annum ætatis 18. re-
firmat suam opinionem Cerneti filii Accursi:
rum Doctorari non posset, per jura supra di-
Domini Accursii volenti ad Doctoratum pro-
quod erat minori 18. annorum, & sic non po-
cedit. *Rutg. Ruland. de Commissar. p. 1. lib. 1.*
lius anno ætatis 17. publice de jure respondit.
sus nostrorum Jctorum non infimus, ætate a-
tatus legitur *l. si servum 91. §. sequitur 3. D. de*
à Justiniano hinc inde extollitur, mortuus est
tis 37, ut refert Socinus in *l. cum avus. 102. C.*
monst. Baldus de Ubaldis anno ætatis 17. pub-
& L. centum caput 8. D. de eo quod cert. loc. dar-
gelus de Ubaldis, frater Baldi, anno ætatis 2
ornatus, jura professus est. Bartolus de Saxo
Bononiæ summa eum laude de jure respondit
consecutus statim eodem anno Tudeti affesso-
bus functus est. Ætatis vero anno vigesimo qu-
fiteretur accersitus est. Ante 50. ætatis annu
referente Fortunato Garfia in *l. 7. §. quinimo n. 6*
Durandus, qui alias Speculator dicitur, simi-
num juvenis mortuus est. Eodem modo v-
Ludovicus Romanus Pontanus. Philippus De-
mo secundo Doctoratus insignia accepit,

D 3

the scale towards document

C1 B1 A1 C2 B2 A2 B5 A5 20 18 17 16 11

4.5 5.0 5.6 6.3

Image Engineering Scan Reference Chart T233 Serial No.

Patch Reference numbers on UTT